

Asia: VN/30977/2025

Hallituksen esitys valtionhallinnon henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

-

2. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 6 c §:n muutoksesta ja perusteluista?

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle valtion henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi.

Ammattiliitto Pro kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Ammattiliitto Prota lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion henkilöstöturvallisuutta edistävästä lainsäädännöstä.

Ammattiliitto Pron lausunnossa on otettu huomioon myös Ammattiliitto Pron jäsenyhdistys Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry:n esittämiä kommentteja. Ammattiliitto Pro esittää lausunnossaan seuraavaa.

Virkamieslain 6 c §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viran hakuilmoituksessa olisi jatkossa ilmoitettava myös, onko kyse viran tai virkasuhteen tai tehtävämääräyksen perusteella annettavasta tehtävästä, jossa viranomaisen voi edellyttää turvallisuusselvitystä ennen nimittämistä tehtävään 8 c §:n mukaista harkintaa varten taikka palvelussuhteen aikana esityksen 19 a §:n 2 momentin perusteella.

Ammattiliitto Pro pitää esitettyä muutosta kannatettavana sillä uuden sääntelyn kautta virkaa tai virkasuhdetta hakeva saa jo hakuvaiheessa tiedon siitä edellyttääkö täytettävänä olevan viran tai virkasuhteen tehtävät säännöllisesti tehtävää henkilöturvallisuusselvitystä ja turvallisuuslain mukaista seuranta palvelussuhteen ajan ja tätä kautta hakijoilla on jo hakuvaiheessa tieto ja mahdollisuus arvioida virkaan ja virkasuhteeseen liittyviä velvoitteita.

Esityksen mukaan viranomaisella säilyisi mahdollisuus hakea myöhemmin turvallisuusselvitystä riippumatta siitä, onko asiasta alun perin ilmoitettu hakuilmoituksessa tai edellytettiinkö ennen nimittämistä henkilöturvallisuusselvityksen tekemistä. Ammattiliitto Pro pitää tärkeänä, että virastot veloitetaan informoimaan virkamiehiä etukäteen tästä mahdollisuudesta ja että esitystä täsmennetään tältä osin.

3. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 7 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Valtion virkamieslain 7 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Suomen kansalaisuutta edellyttävien virkojen joukkoon lisättäisiin säännöksessä mainitut Huoltovarmuuskeskuksen virat. Kansalaisuusvaatimus koskisi lain voimaantulon jälkeisiä nimityksiä, eikä koskisi olemassa olevia nimityksiä.

Ammattiliitto Pro pitää ehdotettua muutosta perusteltuna.

4. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 19 a §:stä ja perusteluista?

Valtion virkamieslakiin ehdotettu uusi 19 a §:n 1 momentti palvelussuhteen aikaisesta nuhteettomuudesta, riippumattomuudesta ja luotettavuudesta on Ammattiliiton Pron näkemyksen mukaan lähinnä nykytilaa selkeyttävä säännös.

Ammattiliitto Pro pitää hyvänä sitä, ettei uusi säännös loisi työnantajana toimiville virastoille uusia velvoitteita seurata aiemmasta poikkeavilla tavoilla virkamiestensä nuhteettomuutta ja riippumattomuutta, vaan arviointia tehtäisiin vastaavissa tilanteissa ja vastaavin tavoin kuin tähän asti, ja että ehdotetulla säännöksellä on vastaavalla tavalla kuin virkamieslain 8 c §:llä kiinteä yhteys virkamieslain 14 §:ään ja säännöstä tulisi aina arvioida suhteessa virkamieslain 14 §:n virantoimitus- ja käyttäytymisvelvollisuuteen.

Ammattiliitto Pro pitää erittäin tärkeänä, ettei esityksessä esitetä säädettäväksi uusia tai erillisiä virkamiesoikeudellisia seuraamuksia niiden tilanteiden varalta, jossa viranomaisen saa tietoja, joiden mukaan virkamies ei täytä esityksen 19 a §:ään ehdotettuja vaatimuksia ja ettei muutoksilla olisi vaikutusta irtisanomisen perusteisiin tai kynnykseen.

Ammattiliitto Pro pitää perusteltuna lisäksi sitä, että esityksessä todetaan, että viran tai virkasuhteen taikka tehtävämääräysten mukaisten tehtävien edellyttämä nuhteettomuus, riippumattomuus ja tehtävien asianmukaista hoitamista vaarantavat sidonnaisuudet vaihtelevat viran tai virkasuhteen

taikka tehtävämääräyksen liittyvän aseman sekä viran tai virkasuhteen luonteen perusteella ja että mahdollisten seuraamusten tulisi olla suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Ehdotetussa 19 a §:n 2 momentissa annetaan työnantajalle mahdollisuus hakea 1 momentissa kuvattujen edellytysten varmistamiseksi henkilöturvallisuusselvitystä myös palvelussuhteen aikana niissä tehtävissä työskentelevistä virkamiehistä, joiden osalta se on turvallisuusselvityslain 19-21 §:ien mukaan mahdollista. Turvallisuusselvityksen tekeminen edellyttäisi edelleen turvallisuusselvitettävän suostumuksen.

Ammattiliitto Pro pitää muutosta perusteltuna, koska se selkeyttää oikeustilaa. Ammattiliitto Pro pitää hyvänä sitä, ettei säännös velvoita säännönmukaiseen turvallisuusselvityksen laadintaan aina, kun se on lain mukaan mahdollista, vaan kyse on mahdollisuudesta. Ammattiliitto Pro pitää tärkeänä sitä, että virastoissa arvioidaan tarkasti turvallisuusselvitystä edellyttävät tehtävät, jotta välttyttäisiin kuormittamasta jo ennestään ruuhkautunutta turvallisuusselvitysprosessia.

5. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 40 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Virkamieslakiin ehdotetun 40 § 2 momentin uuden 5 kohdan mukaan viranomainen voisi pidättää virkamiehen virantoimituksesta, jos virkamiehestä johtuvasta syytä virkamiehestä ei voitaisi tehdä turvallisuusselvityslaisissa tarkoitettua turvallisuusselvitystä.

Vaikka turvallisuusselvityksestä kieltäytymiset ovat Ammattiliitto Pron käsityksen mukaan olleet harvinaisia ja ehdotettu muutos on perusoikeuksien kannalta ongelmallinen, ymmärtää Ammattiliitto Pro tarpeen säätää asiasta, koska tällä hetkellä virkamieslaissa ei ole säädöstaustaa tilanteeseen, jossa virkamies ei anna suostumusta viran tai viran tehtävien edellyttämään turvallisuusselvitykseen.

Ammattiliitto Pro pitää myönteisenä sitä, että esityksessä on otettu huomioon valtion pääsopijajärjestöjen yhteistoimintamenettelyssä esittämiä muutosehdotuksia. Ammattiliitto Pro pitää tarpeellisenä, että esityksessä edellytetään sen selvittämistä, onko virkamies ymmärtänyt kieltäytymisen tai passiivisuuden merkityksen ennen virantoimituksesta pidättämistä ja sitä, että jo ennen virantoimituksesta pidättämiseen liittyvää kuulemistä, työnantajana toimiva viranomainen voisi pyytää virkamiestä toimittamaan turvallisuusselvitykseen tarvittavat tiedot tiettyyn päivämäärään mennessä epäselvyyksien välttämiseksi.

Esityksessä on todettu, että virantoimituksesta pidättämisen aika on lähtökohtaisesti palkatonta ja palkan pidättämisestä sovittaisiin virkaehtosopimuksella.

Virkamiehen palkkauksesta virantoimituksesta pidättämistilanteissa sovitaan valtion työmarkkinalaitoksen ja valtion pääsopijajärjestöjen kesken keskustason virkaehtosopimuksella. Esitystä olisi syytä muuttaa siten, että todetaan, että virkamiehen palkkauksesta virantoimituksesta pidättämistilanteissa sovitaan keskustason virkaehtosopimuksella.

6. Huomionne ehdotetusta turvallisuuspalvelulain 50 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Turvallisuuspalvelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että teknisen käyttöoikeuden mahdollisuus laajennettaisiin kattamaan ministeriöiden lisäksi myös kaikki valtion virastot. Muutoksen tavoitteena on antaa turvallisuuspalvelusta hakeville toimijoille itselleen mahdollisuus selvittää virkamieheen liittyviä tietoja turvallisuusrekisteristä.

Ammattiliitto Pro kannattaa teknisen käyttöoikeuden laajentamista kaikkiin valtion virastoihin. Muutos nopeuttaa ja selkeyttää turvallisuuspalvelusprosessia, vähentää uusien turvallisuuspalvelusten hakemista ja tarpeetonta laatimista, sekä vähentää virastojen kustannuksia.

Säännöksen perustelujen mukaan ehdotetulla sääntelyllä pyritään rajaamaan henkilöturvallisuusrekisteriin oikeutettujen määrää ja että jatkossakin viranomaisen tulisi nimetä henkilö, jolla olisi käyttöoikeus rekisteriin.

Ammattiliitto Pro pitää tärkeänä, että virastoissa arvioidaan tarkasti keillä olisi oikeus henkilöturvallisuusrekisterin käyttöön, ja että käyttöön oikeutettujen määrän tulee olla rajattu suppeaksi.

Ammattiliitto Pro

Minea Pyykönen

Ari Komulainen

Johtaja

Juristi

7. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

-

Kautto Emilia
Ammattiliitto Pro